

פרוטוקול מס' 15/ג

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, שהתקיימה ביום ד'
י"ח בכסלו, תשי"ח - 11.12.57
בשעה 8.45

נכח:

- חברי הוועדה: נ. ניר - היו"ר
- ס. אונא
- ב. מזניה
- ע. מיכילוב
- א. אלטמן
- י. בדר
- ה. ברגר
- ד. בר-רב-האי
- ש. הלל
- י. ישעיהו
- י. כהן
- ב. לוקר
- ס. סנה
- ח. רובין
- י. רוזנברג
- י. שופמן
- ס. קסיס

סוזמנים:

- מר רוזן - שר המשפטים
- מר כהן - היועץ המשפטי לממשלה
- מר ידין - המזכיר ליועץ המשפטי לממשלה

א. חוקי-יסוד (הכנסת).

סדר-היום:

ב. חוק לתיקון פקודת המשפטים הממשלתיים,
תשי"ח - 1957.

===

א. חוקי-יסוד (הכנסת).

היו"ר נ. ניר:

א. חוקי-יסוד (הכנסת).

היו"ר נ. ניר:

בטרם ניגש להצבעה בסני העיפים האחרונים
של החוק, יענה סר ידין על כמה שאלות ביחס

לסגנון הניסוח.

סר ידין:

הנוסח הפורש לפני חברי הוועדה כולל את כל השינויים
שנתקבלו עד כה. אולם הוועדה הטילה עלי לאמול
את נסח החוקים אם לקרוא לכנס של הכנסת בשם כנס או בשם סוג.
לא נעתי דעה מגובשת בשאלה זו, אך מכיוון שלא היה ערעור על הטלה "כנס",
היא נשארה.

או.

סר ידין:
בסעיף 33 התעוררה שאלת נוסח בקשר
לחילופים של חברי כנסת, כאשר חבר-כנסת
נפטר או מתפטר והציעו לבטא זאת בצורה אחרת. במקום לפרט את המקרים
הטובים של חילופים, נתקבלה הנוסחה "נתפנתה משרתו של חבר-כנסת" והיא
טופיעה בחוק.

בנוסח הקודם של החוק הופיע סעיף שדן
בהתאמת חוקים, בו נאמר שבכל מקום בו מדובר בחוק על פועצת הסדינה
הזמנית הכוונה היא לכנסת. השאלה היתה אם יש צורך בסעיף זה. בדקתי
זאת ובאתי למסקנה שאין הכרח בו ולכן הוא נמחק.

לעומת זאת שאמרנו בחוק את סעיף 29,
הדן בהארכת תוקפם של חוקים בתקופה בה הכנסת מתחלפת. עשינו זאת,
ספני שמדי פעם בפעם מחוקקים חוקים זמניים כדי לטפור על תוקפם
ולא להטריד את הכנסת היוצאת ביטי כהונתה האחרונים או את הכנסת
החדשה ביטיה הראשונים בהארכת חוק שמקפו עומד לפוג בינתיים.

לסעיף 34, המבטל חוקים או סעיפים מחוקים
אחרים, הוטפנו בנוסח האחרון גם את סעיף 48 של חוק הבחירות, כי הסוגיה
הנידונה בו הוסדרה בחוק הכנסת והוא הלין לגבי סעיף 5 לחוק הבחירות.

היו"ר נ. ניר:
בשאלת השאלה אם לקבל את הטלה "כנס" או
"טושב", כי עד היום נוהגים אנו
להשתמש בטלה "טושב".

סר ח. כהן:
הצעת השינוי במה נכד האקדמיה ללשון העברית.
עטרת הטושב "טושב" הוחזרה ליטבה והוא
יהיה טעה טיוחד ל"טושב-זקנים" וכו'. הסטיות החגיגיות של בתי-המספט
גם כן לא יקראו עוד טושב, אלא סותב - טושב בארמית. לגבי הפרלמנט
ויתר הגופים הטובדיים שטושב נמשך חדשים אחרים קבעה האקדמיה את
הטושב "כנס". אני חושב כי ביטוי זה יפה; ספני הוא קרוב לטלה "כנסת".
עלי להדגיש ששטעתי את הדברים האלה לפני זמן רב ואני טוסר אותם לפי
טיטב ידיעתי ובכוונה לטפור דברים בטם אמדם, אם אינני טועה.

ה ח ל ט ה

הוחלט להשאיר את הטלה "כנס".

סעיף 29

י. ש. רוזנברג:
אני חושב שעלולה בסעיף זה להיות אי-הבנה
ולכן צריך לתקן כאן את הנוסח.

ה ח ל ט ה

אחרי הטלים "אחרי יום ההולטה" ייווספו
הטלים "וכן כל חיקוק שתוקפו היה פוקע
בטלושת החדשים הראשונים...".

סעיף 1

היו"ר נ. ניר:
בהצבעה נסיונית בטובע מעבר נתקבל הנוסח
"הכנסת היא בית הנבחרים של הסדינה".
אני טעמיד נוטח זה להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד הנוסח "הכנסת היא בית הנבחרים של הסדינה" - 9 קולות
נגד - 2 קולות.

הסתייגות לחה"כ שופמן.

סעיף 29

הנדסה "לא תתפזר הכנסת לפני גמר כהונתה אלא על-פי חוק" - נתקבל

היו"ר נ. ניר:

היתה הצעה להוסיף גם אפשרות של פיזור הכנסת על-ידי נשיא המדינה לאחר הטלת

המטלה או בלעדיה.

ד. בר-רב-האי:

אני רוצה להציע נוסח: "לא הורכבה מטלה או לא זכתה בהצבעת אסון מטלה שלוש חדשים לאחר התכנס כנסת חדשה לאחר בחירות או לא הורכבה מטלה חדשה אשר זכתה בהצבעת אסון מטעם הכנסת שלוש חדשים לאחר שהובע אי-אסון למטלה הקיימת - יפזר נשיא המדינה - לפי הטלת המטלה המכהנת - את הכנסת ויכריז על בחירות חדשות. תאריך הבחירות ייקבע לפי הוראות סעיף 8(ב) לחוק הבחירות".

ע. איכילוב:

הצעה היא שאם תוך שלושה חדשים, לאחר מאמצים להרכיב מטלה ולאחר שהנשיא הטיל את תפקיד הרכבת המטלה על נציגי מפלגות זונות, לא הורכבה מטלה המקבלת את אמונה של הכנסת חייב הנשיא לפזר את הכנסת. אני אומר בפירוש שלא תבוא כל הטלה מצד המטילה. לנשיא גם לא יהיו שום שיקולים לגבי הפיזור. אם עברה התקופה הנקובה בחוק, חייב הוא לפזר את הכנסת.

אם הצעה זו לא תתקבל, אציע תקופה של

ארבעה חדשים.

אם לקיום בחירות, מכחין אני כאן בין אי-הקטת מטלה לאחר התכנסות כנסת חדשה לבין אי-הקטת מטלה לאחר שהובע לה אי-אסון תוך טרם הכנסת. במקרה הראשון, אם עברו שלושה חדשים ללא הקטת מטלה חדשה ובנשוא פיזור את הכנסת, יתקיימו הבחירות תוך עשרה ימים פיוס הפיזור.

במקרה השני יתקיימו הבחירות בהתאם

להוראות חוק הבחירות.

י. ש. רוזנברג:

אני מתנגד בדרך כלל לפיזור הכנסת על-ידי הנשיא, אבל זהו בכל זאת הרע במעוטו. לכן, אם תתקבל ההצעה שהנשיא יוכל לפזר את הכנסת, אני מציע לא לקבלה בטלואה, אלא לומר שהנשיא יטליץ בפני הכנסת על פיזורה. אי-אפשר לכלול בחוק זה את אופן הרכבת המטלה על-ידי הטלת התפקיד על מנעמי מפלגות זונות, כי דבר זה אינו לחוק נשיא המדינה או לחוק המטלה, אבל לא לחוק הכנסת. לכן נופלת הנקודה העיקרית בהצעת חה"כ איכילוב ומפילה גם ההצעה כולה. מתוך כך אינני רואה אפשרות אחרת, אלא לקבל הצעה האורסת שהנשיא יטליץ בפני הכנסת להתפזר מחוסר אפשרות להקים מטלה, והכנסת תחליט אם עליה להתפזר או לא.

ט. טבה:

אני חושב שחלק זה של הסעיף הדין בפיזור הכנסת על-ידי הנשיא הנו פחות. אם נוכח נחסי כוחות סטוייטיים בכנסת אין אפשרות להרכיב מטלה חדשה והמטלה המכהנת בניגוד לדעת רוב בכנסת שאיננו רוצה בה, יש להאריך לרוב זה להסיק את המסקנה שאי-רצונו. אם אי-שביעות רצונו של הרוב מן המטלה הוא כה גדול שהוא יחליט על קיום בחירות חדשות - יחליט הוא על פיזור הכנסת. אבל יכול להיות מצב בו אין רוב למטלה המכהנת, אבל אין גם רוב שימסוך בפיזור הכנסת, אלא רוצים להמשיך במצב הקיים. לכן אין בגיון פוליטי בקבלת ההצעות הנושטער כאן. אין טיעונו נוגעת לענין זה, אבל הסדובר הוא בחוק לאורך-ימים וצריך להיות בו הבדל סדגני וקונסטרוציוני.

או.

ס. סנה:
בפדינות בהן יושב לנשיא הסדרה סכנויות
שהן מעל לסכנויות המסללה והפרלמנט,
אפשר להסכים לפיזור הפרלמנט על-ידי הנשיא, אבל לאור הסכנויות
הנחונות כיום לנשיא בסדרה ישראל, הצעה זו אוסרת למעשה פיזור הכנסת
על-פי החלטת הממשלה.

היו"ר נ. ניר:
אף אני חושב שאין צורך בסעיף זה.
סכנויות הנשיא נובעות מהכנסת. לכן
לא מתקבל על הדעת שאוהה הכנסת הטעניקה לנשיא את סכנויותיו הכריז
שהנשיא יכול להחליט על פיזור.

ד. בר-רב-האי:
קיימת אפשרות, אם כי היפוטטית אולי,
שבמסך שנים מספר תוכל לכהן ממשלה
שאינה נתמכת על-ידי הרוב בכנסת. אפשרות זאת צריך למנוע.

ב. לוסרז:
הכנסת בוחרת בנשיא לא למשך תקופת כהונתה,
אלא לתקופה ארוכה יותר והוא מטמין לכהן
לאחר שהכנסת שכחה בו התפזרה. משום כך אפשר להעניק לו סכנות לפזר
את הכנסת, מפני שהוא במידה מסויימת מעל לכנסת.

ה צ כ ע ה

כעד הוספת סעיף המאפשר פיזור הכנסת על-ידי
הנשיא, בין על-ידי הטלצת הממשלה או בלעדיה - 6 קולות
נגד - 8 קולות

ה הצעה לא נתקבלה

היו"ר נ. ניר:
אני מבקש שעד יום ד' הבא יגישו חברי-הכנסת
המתייצגות מנוסחות, כדי שנוכל לסיים סופית
את הטיפול בחוק.

ב. חוק לתיקון פקודת הטשפטים הממשלתיים

ע. איכילוב:
אני מסכים להצעת התיקון. אבל ברצוני לעורר
שאלה אחרת, לגביה אשר שר הטשפטים כי לא
יטען את טענת הנושא החדש.

אני מציע לפחוק בסעיף קטן ד' את התיסקה
המתחילה בטלים "ובלבד שלא תיבצע". אני חושב שהזכויות הן הדדיות
וכשם שניתן לתבוע ביצוע בעין וצו סניעה נגד אורח, כך צריכה להיות
אפשרות לתבוע זאת נגד הממשלה.
אם הממשלה הוציאה פדינתו ונטר שגד בה 50
שנה וחוק הבנת הדייר אינו חל עליו, מדוע לא יוכל אותו שטר לתבוע
צו סניעה נגד הממשלה כדי לעכב העברת דירה לאחר?

מר ת. כהן:
הוא יוכל לעשות זאת באמצעות בג"ד, אם
כי לא יצליח בתביעתו.

ע. איכילוב:
מדוע יצטרך הוא לפנות לבג"ד ולא יוכל
לתבוע זאת בכל בית טשפט?

מר ת. כהן:
יש כאן דברים הנובעים לרעם של חוקים
קונסטטוטיוניים. הממשלה אינה כשאר בעלי
חזוים. יכול מקיד ממשלה שהצו נוספת לחנום על חוזה, לפעמים
למשך שנים רבות, וחווה זה הולם את סדיניות הממשלה הנהוגה בטעם עריכתו.
לאחר מכן, מחליטה ממשלה אחרת כי טובת הציבור דורשת לא להסתיך בקיום

סר ח. כהן:

החוזה. החוק הקונבנטיבי קובע שבמקרה כזה אין חייבים להטות בחוזה אף על פי שחתמו עליו, אלא יש לפצות את האד השני על הנזקים שנגרמו לו עקב התפרה.

לא ניתן לכפות על הממשלה דברים המפסידים בין שני אזרחים או בין שתי חברות פרטיות. אין לתבוע מן הממשלה ביצוע בעין או צו מניעה נגדה או סעד אחר שעלול לסנוע ממנה את ביצוע המדיניות שהיא חייבת לנהל לא רק לפי שיקול-דעתה, אלא לפי החלטות של הכנסת או לפי חוק. לכן בא חוק זה בעקבות חוקיה הקיימים הרוב ארצות וקובע שאפשר לתבוע נגד הממשלה במשפט אזרחי כל סעד פרט לביצוע בעין וצו מניעה.

סתייג בכל זאת אפשר לתבוע נגד הממשלה צו מניעה וביצוע בעין? - היא על-פי דין מחוייבת לעשות דבר מה והיא אינה עושה זאת.

י.ש. רוזנברג: בכונן שיש דברים אי-אפשר לחייב בהם את הממשלה. מכיוון שקיימת מצלנו השיטה יבורך כלל אפשר להגיש תביעה נגד הממשלה, אלא שבמקרים מסויימים אי אפשר לקבל סעד, מציע אני לומר שבדרך כלל ניתן לתבוע את הממשלה על-ידי היועץ המשפטי כמתבע ובלבד שלא ייתבע או מניעה או ביצוע בעין. לכן את כל הפירוט שבמעיפיהם הקטנים אפשר לסחוק. אחרת מתקבל הרושם שבלבד שני המקרים האלה יש עוד מקרים בהם אי-אפשר לתבוע או לקבל סעד.

היו"ר נ. ניר: אינני רוצה לעורר את שאלת הנושא החדש. לכן נצביע גם על הצעות חה"כ איכילוב ורוזנברג.

ה צ ב ע ה

הצעת חה"כ איכילוב לסחוק את הפיסקה השניה בסעיף קטן ד' החל בטלים "בלבד שלא תתבע" לא נתקבלה

הסתייגות לחה"כ איכילוב וסנה.

הצעת חה"כ רוזנברג לסחוק את הפירוט שבמעיפיהם הקטנים של סעיף 3 - לא נתקבלה

הסתייגות לחה"כ רוזנברג.

חוק לתיקון פקודת המשפטים הממשלתיים,
תשי"ח - 1957, כפי שהוצע על-ידי הממשלה
א ו ש ר